

Economia

Redistribució, nivell de preus i renda per càpita a les comarques gironines

Ricard Rigall

De manera periòdica, institucions diverses elaboren rànquings sobre qualitat i condicions de vida, renda o riquesa de ciutats, regions i països.(1) Les comarques gironines solen situar-se en els llocs capdavanters d'aquests rànquings pel que fa a l'Estat espanyol. Tot i que els habitants de les comarques gironines aparentment ja hem interioritzat aquesta situació de privilegi sobre el paper, segurament la percepció de molts de nosaltres és que les diferències de qualitat, condicions de vida, renda o riquesa a Girona en relació a d'altres zones de l'Estat espanyol no són tan grans com les indicades en els rànquings, especialment quan es considera el nivell de preus de les comarques gironines en relació amb el de la resta de l'Estat.

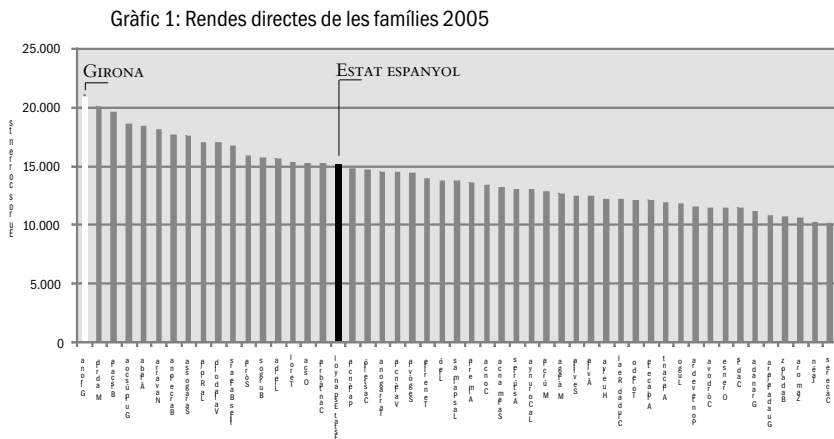
Els gironins gaudeixen d'un nivell de renda nominal més alt, però també s'enfronten a un nivell de preus més elevat.

No tot el PIB gironí acaba finalment a les butxaques dels gironins, ni tampoc és la seva única font de renda

Qualsevol rànquing d'aquest tipus ha de tenir en compte que la qualitat de vida és un concepte elusiu, de manera que la seva mesura no és fàcil. Generalment, per a mesurar-la s'utilitza la renda per càpita, un indicador clarament imperfecte, ja que només mesura determinats aspectes —aquells més fàcils de traduir a termes monetaris— d'una realitat complexa. Tot i això, la renda per càpita sol ser una bona aproximació a la qualitat de vida. En països i regions amb una major renda per càpita la taxa de mortalitat infantil és més baixa, l'esperança de vida i el nivell d'alfabetització més alts, el medi ambient està en millors condicions —encara que no sempre i no en tots els aspectes— i hi ha un menor percentatge de la població per sota del llindar de la pobresa.(2) En la mesura que tots aquests aspectes afecten la qualitat de vida, la renda per càpita n'és un indicador raonable.

Per renda per càpita normalment s'entén el producte interior brut (PIB) per càpita, és a dir, el valor de mercat dels béns i serveis finals produïts en una ciutat, regió o país durant un període determinat. Aquesta no és, segurament, la millor mesura de la renda d'una persona qualsevol, ja que, per exemple, no tot el PIB gironí acaba finalment a les butxaques dels gironins, ni tampoc no és la seva única font de renda. De fet, el sector públic té un paper rellevant en la distribució de rendes entre províncies. A més, el PIB per càpita no indica la capacitat adquisitiva dels gironins en relació amb els habitants d'altres províncies, ja que el poder de compra d'un euro depèn, en definitiva, del nivell de preus.

Amb l'objectiu de desxifrar la posició real de les comarques gironines pel que fa a nivell de renda en relació amb la resta de províncies de l'Estat, tot seguit s'analitza amb detall

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de FUNCAS, *Balance Económico Regional (Autonomías y Provincias), Años 2000 a 2005.*

l'estudi *Balance Económico Regional (Autonomías y Provincias) Años 2000 a 2005*, publicat recentment per la Fundación de las Cajas de Ahorros (FUNCAS).

Renda i redistribució

La renda directa per càpita —la que prové principalment del treball i del capital— de les famílies de la província de Girona l'any 2005 superava els 20.800 €. Aquesta xifra situava Girona en el primer lloc de l'Estat espanyol (Gràfic 1). Concretament, la renda directa per càpita gironina superava en un 3,5% la renda dels madrilenys —que, amb més de 20.100 € per càpita, se situaven en el segon lloc de la llista—, en més d'un 37% la mitjana espanyola (15.175 €) i en un 104% la renda de Càceres —que, amb 10.181 €, era la darrera província espanyola—. A la vista d'aquestes dades semblaria, doncs, que les comarques gironines gaudeixen d'un nivell de vida notable en relació amb la resta d'Espanya.

Cal notar, però, que la xifra de 20.100 € no reflecteix acuradament la renda de la qual un gironí pot disposar. Cal tenir en compte que la renda final d'una persona —aquella que realment pot convertir en béns i serveis o

estalviar— depèn també de transferències, prestacions, impostos i cotitzacions que en alguns casos paga i en d'altres rep. La Taula 1 desglossa el procés que cal seguir per passar de la renda obtinguda mitjançant el treball i els rendiments del capital fins a la renda familiar bruta disponible, que és la que acaba obtenint una persona.

TAULA 1: DE LA RENDA DIRECTA A LA RENDA FAMILIAR BRUTA DISPONIBLE

Rendes totals del treball
+ Rendes de capital de les famílies
+ Rendes mixtes brutes de les famílies
.....
= Rendes directes de les famílies
+ Saldo net de transferències corrents de les famílies
+ Prestacions socials
.....
= Ingressos familiars bruts
- Cotitzacions socials
- Impostos directes sobre les famílies
.....
= Renda familiar bruta disponible

Si es tenen en compte els efectes de les transferències corrents rebudes i/o pagades per les famílies i de les prestacions socials, s'obtenen els ingressos familiars bruts (Gràfic 2).

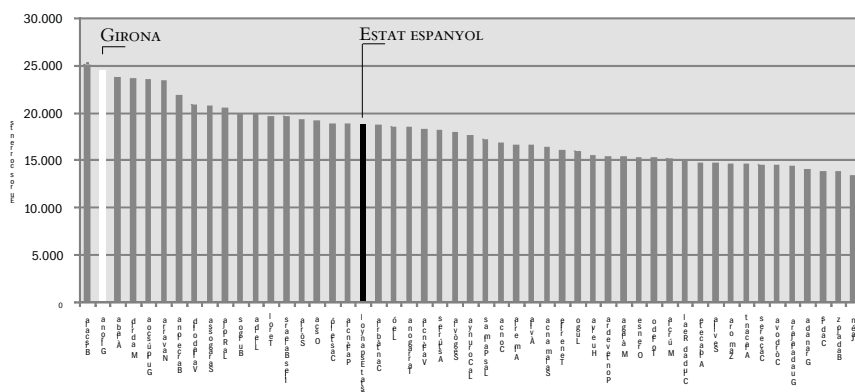
Un cop fet aquest ajustament, les comarques gironines, amb gairebé 24.500 € per càpita, ja no estan al capdavant de les províncies de l'Estat espanyol, sinó en segon lloc, després de Biscaia. A més a més, els ingressos bruts per càpita de les famílies gironines superen ara en poc més del 30% la mitjana espanyola i en poc més d'un 81% els de la província amb menors ingressos (Jaén, amb gairebé 13.500 €). Clarament, malgrat que Girona es manté en les posicions

la renda gironina supera en gairebé un 38% la mitjana espanyola (14.584 €) i en gairebé un 92% la renda de Guadalajara –amb 10.496 €, la darrera província espanyola–. Per tant, un cop feta la redistribució de renda per part del sector públic, tot i que la renda per càpita dels gironins ha disminuït en uns 700 € en relació amb la situació inicial (Gràfic 1) i no s'allunya tant de la de la resta de províncies, continua sent la més elevada de l'Estat.

Nivell de preus

Encara no s'han considerat, però, tots els ajustaments necessaris per obtenir una imatge fidedigna de la posició relativa de les diferents províncies en termes de renda disponible. De fet, la comparació interprovincial de renda en els termes anteriors no té gaire sentit, ja que la renda s'acaba destinant a comprar béns i serveis, els preus dels quals no són iguals a les diferents províncies. En definitiva, amb un euro no es pot comprar la mateixa quantitat de béns i serveis a Girona que, per exemple, a Badajoz: el nivell de preus d'una mateixa cistella de béns i serveis era el 2005 un 26% més alt a Girona que a Badajoz.(3) Això es pot observar clarament en el Gràfic 4, que mostra les diferències de nivells de preus a les diferents províncies, en relació amb la mitjana espanyola. Girona era la segona província més cara, només després de Barcelona, amb uns preus un 8,6% superiors a la mitjana espanyola.

Gràfic 2: Ingressos familiars bruts 2005

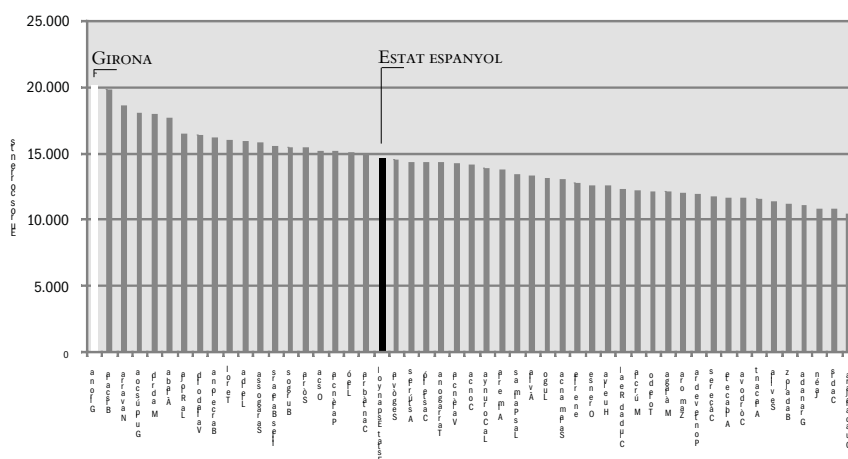

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de FUNCAS, *Balance Económico Regional (Autonomías y Provincias), Años 2000 a 2005.*

capdavanteres a l'Estat espanyol, les diferències interprovincials en la renda es fan més petites.

En aquests càlculs no s'ha tingut en compte que els individus també han de fer front al pagament de cotitzacions socials i d'impostos directes. Conjuntament amb les prestacions socials, les cotitzacions i els impostos directes serveixen al sector públic com a eina de redistribució de la renda entre individus. Quan s'ajusten els ingressos familiars bruts per les cotitzacions i els impostos directes, s'obté la renda familiar bruta disponible (Gràfic 3). Amb aquest ajustament, amb una renda de 20.121 €, Girona torna a recuperar el lloc capdavanter dins de l'Estat. A més a més,

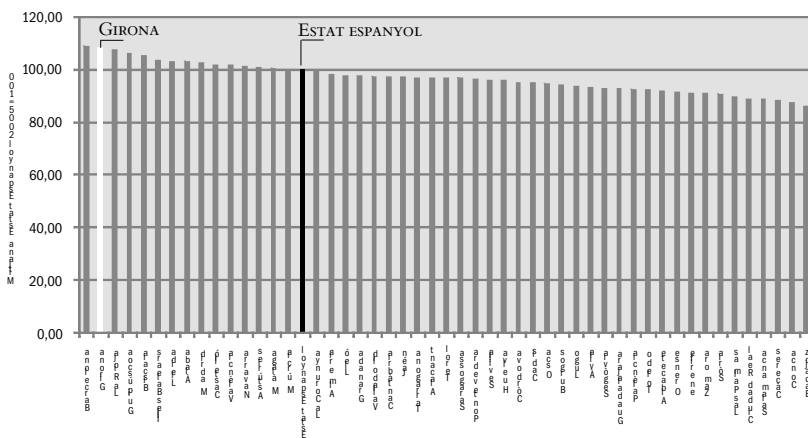
Gràfic 3: Renda familiar bruta disponible 2005

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de FUNCAS, *Balance Económico Regional (Autonomías y Provincias), Años 2000 a 2005.*

És evident que amb un euro no es pot comprar la mateixa quantitat de béns i serveis a Girona que, per exemple, a Badajoz

Gràfic 4: Índex de nivell de preus 2005

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de FUNCAS, *Balance Económico Regional (Autonomías y Provincias), Años 2000 a 2005.*

Un cop ajustada pel poder de compra, la renda familiar bruta disponible per càpita a Girona disminueix sensiblement, ja que ara supera de poc els 18.500 € (Gràfic 5). Tot i això, les comarques gironines se situen en segon lloc del rànquing, per sota de Biscaia (18.865 € per càpita).⁽⁴⁾ D'aquesta anàlisi es dedueix que, tot i que inicialment la renda directa per càpita d'un gironí superava la mitjana estatal en més d'un 37%, després de portar a terme els diferents ajustaments, la renda per càpita gironina «només» supera la mitjana de l'Estat en un 27%. A la vegada, ara la renda gironina supera la de la província més pobre (Jaén) en poc més del 66%, mentre que abans de portar a terme els ajustaments superava la més pobre (Càceres) en un 104%.

Evolució recent

Tot i que l'anàlisi anterior sembla confirmar que l'economia gironina manté, fins i tot després dels ajustaments, l'any 2005 un nivell de renda per càpita força superior al de la majoria de les províncies de l'Estat,

les perspectives de futur per a les nostres comarques no són afalagadores. L'any 2000, amb més de 17.200 € per persona, Girona era de manera destacada la primera província de l'Estat en renda familiar bruta disponible per càpita ajustada per poder de compra (Gràfic 6). Superava la segona província (Navarra, amb 14.682 € per càpita) en un 17%, la mitjana espanyola (gairebé 12.000 €) en un 43% i la renda de la província

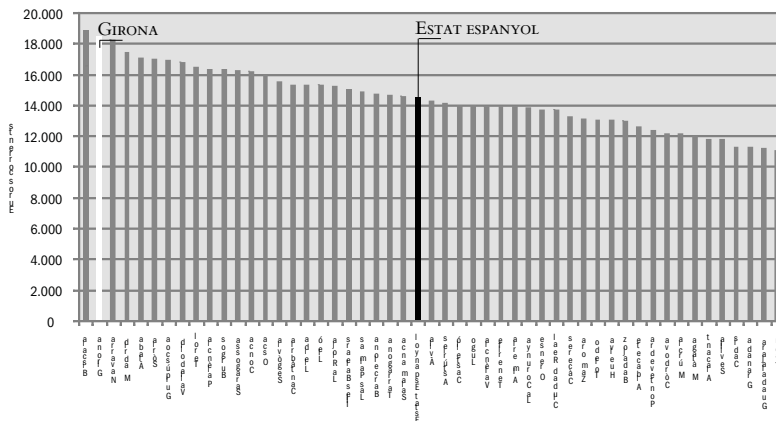
més pobre (Cadis, amb gairebé 8.500 €) en un 110%.

Entre els anys 2000 i 2005, Girona va ser la segona província –després de Guadalajara– on va augmentar menys la renda familiar bruta disponible en poder de compra. En cinc anys l'augment va ser del 7,7%, xifra que significa un creixement de l'1,5% anual acumulatiu. Per contra, la renda per càpita a Badajoz –la província amb un major creixement– va augmentar un 40,4% en aquest mateix període, és a dir, un 7% anual acumulatiu.

Causas i conseqüències

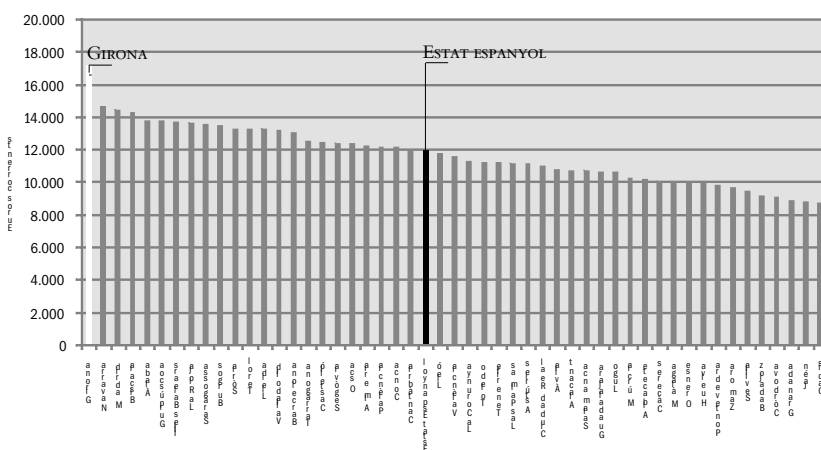
A la vista de les observacions anteriors, convé preguntar-se per les causes que hi pot haver darrere del creixement mediocre en la renda familiar bruta disponible per càpita esdevingut a les comarques gironines. D'acord amb el marc de l'anàlisi prèvia, només hi pot haver tres motius: l'evolució dels rendiments del treball, del capital i mixtos; el paper redistribuidor del sector públic; i el comportament del nivell de preus.

Gràfic 5: Renda familiar bruta disponible 2005 (poder adquisitiu)

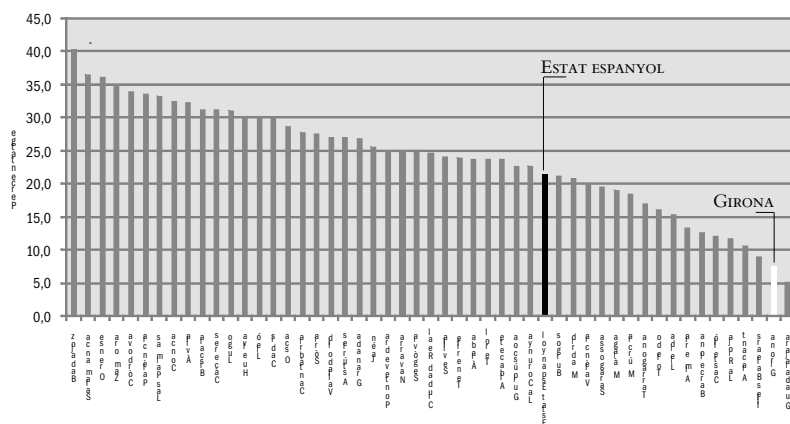

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de FUNCAS, *Balance Económico Regional (Autonomías y Provincias), Años 2000 a 2005.*

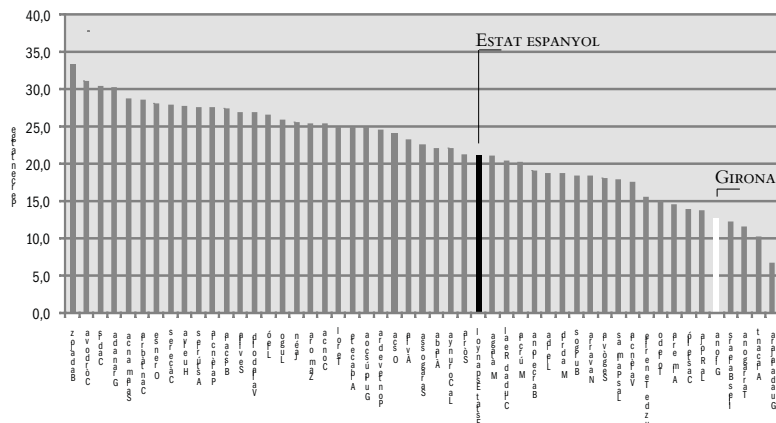
Gràfic 6: Renda familiar bruta disponible 2000 (poder adquisitiu)

Gràfic 7: Variació de la renda familiar bruta disponible 2000-2005 (poder adquisitiu)

Gràfic 8: Increment de les rendes directes de les famílies 2000-2005

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de FUNCAS, *Balance Económico Regional (Autonomías y Provincias), Años 2000 a 2005.*

D'aquests, la redistribució de la renda entre províncies per part del sector públic no ha jugat cap paper en la disminució del diferencial favorable a Girona de la renda familiar bruta disponible en poder de compra per càpita en relació amb la resta de províncies. Tant l'any 2000 com l'any 2005, el percentatge de renda redistribuïda mitjançant prestacions i cotitzacions socials i impostos directes s'ha mantingut estable, al voltant del 3,3% de les rendes directes (del treball, del capital i mixtes).

En conseqüència, a l'origen de la disminució del diferencial de renda disponible s'hi troben únicament dos factors. Un és el pobre creixement en les rendes directes (Gràfic 8), que a Girona —la cinquena província de l'Estat començant per la cua— han augmentat només un 12,8%, en contrast amb el 21,1% de mitjana de l'Estat espanyol i el 33,3% esdevingut a Badajoz, la província amb un major creixement.

L'altre és l'increment diferencial en el nivell de preus en relació amb les altres províncies de l'Estat, és a dir, l'evolució del poder adquisitiu d'1 €.

Tot i que és cert que l'any 2000 el nivell de preus a Girona ja era elevat en relació amb les altres províncies de l'Estat, l'any 2005 encara ho era més. De fet, a igual renda, des de l'any 2000 al 2005 s'ha produït una disminució important (del 4,5%) en el poder adquisitiu dels gironins, només superada per la pèrdua de poder de compra dels barcelonins (4,9%). En d'altres paraules, el poder adquisitiu d'un euro a Girona era l'any 2000 el 96,4% del d'un euro al conjunt d'Espanya i l'any 2005 va passar a ser del 92,1%.

Un nivell de preus més alt a Girona fa que, amb igual renda, la capacitat de compra dels gironins sigui un 8% inferior a la mitjana de l'Estat

Conclusió

A tall de conclusió, de l'anàlisi precedent és interessant notar que l'afirmació que el nivell de vida a les comarques gironines –mesurat en termes de renda per càpita– és superior al de la resta de províncies de l'Estat requereix alguns matisos. Primer, tot i que és cert que les rendes directes dels gironins són més altes que les dels habitants de la resta de l'Estat, les diferències es redueixen en part quan es té en compte el paper redistributiu del sector públic. Segon, un nivell de preus considerablement més alt a Girona fa que, a igual renda, la capacitat de compra dels gironins sigui un 8% inferior a la mitjana de l'Estat. Tercer, la diferència positiva de renda per càpita en poder de compra a favor de Girona s'ha reduït des de l'any 2000 fins al 2005 a causa del creixement mediocre de les rendes del treball, del capital i mixtes i de l'increment diferencial dels preus a les comarques gironines.

Sens dubte, seria interessant veure quines són les causes últimes del pobre creixement de les rendes directes i de l'increment diferencial en el nivell de preus.⁽⁵⁾ No ho farem aquí. A tall de conclusió simplement remarcarem que la baixa productivitat del treball a les comarques gironines⁽⁶⁾ pot jugar un paper important en aquests fenòmens. Que realment sigui aquesta la causa principal darrere les tendències resumides en el paràgraf anterior, com també quins factors poden al seu torn estar afectant negativament la productivitat –dèficits en inversions públiques, recerca i desenvolupament o capital humà, per exemple–, són qüestions que, atesa la seva implicació de cares al benestar dels gironins, pagaria la pena estudiar en el futur immediat.

Ricard Rigall
és economista.

Jubilats i pensionistes amb prestacions fixades a nivell estatal, veuen erosionada la seva renda nominal a causa del superior diferencial de preus a Girona.

Bibliografia

- Fundación de las Cajas de Ahorros, FUNCAS (2006): *Balance Económico Regional (Autonomías y Provincias), Años 2000 a 2005*.
- MAS, M., PÉREZ García, F. i URIEL JIMÉNEZ, U. (2007): *El 'Stock' y los Servicios del Capital en España (1964-2005): Nueva Metodología*. Fundación BBVA.

Notes

- 1 Vegeu, per exemple, els anuaris econòmics i socials de La Caixa.
- 2 Vegeu, per exemple, Organització Mundial de la Salut: *World Health Statistics 2007*.
- 3 Tot i que en el llenguatge corrent sovint s'utilitzen (erròniament) com a sinònims, convé distingir entre nivell de preus i inflació. El nivell de preus es refereix al preu de mercat en un moment del temps d'una determinada cistella de béns i serveis. La inflació és la taxa de variació en el nivell de preus entre dos moments del temps. Per exemple, si el nivell de preus a l'inici de l'any 2006 a Girona hagués estat 110 i a Càceres 100 i la taxa d'inflació l'any 2006 hagués estat del 3% a tots dos indrets, a l'inici de 2007 el nivell de preus seguiria essent més alt a Girona (113,3) que a Càceres (103). Saber que la inflació seria igual a tots dos indrets no ens diu res sobre el cost de la vida a tots dos indrets. El quocient del nivell de preus, en

canvi, ens diria que tant a l'inici de l'any 2006 com de l'any 2007, els preus a Girona són un 10% més alts que a Càceres. En d'altres paraules, en aquest exemple hipotètic, el poder adquisitiu d'un euro a Girona seria només el 91% del d'un euro a Càceres.

- 4 Cal notar que això és cert per al «gironí mitjà», però no pas per a aquelles persones –jubilats o pensionistes, per exemple– que cobren a Girona el mateix que a la resta de l'Estat. Per a aquests individus, la seva renda nominal queda erosionada pel superior diferencial de preus a Girona.
- 5 Igualment interessant seria analitzar la riquesa de les comarques gironines, no només la renda, per comprovar si després d'uns anys d'evolució diferencial negativa en la renda, la riquesa gironina s'ha vist també afectada i en quina mesura. Les dades publicades pel BBVA a *El 'stock' y los servicios del capital en España (1964-2005)* de dotacions d'habitatge, infraestructures, equips de transport i maquinària (pàgines 377 a 382), semblen apuntar que la riquesa gironina, tot i mantenir-se molt per sobre de la mitjana espanyola, tendeix a igualar-s'hi en els darrers anys.
- 6 Vegeu l'«Estadístico 4: Evolución del producto y productividad aparente del factor trabajo», a FUNCAS, *Balance Económico Regional (Autonomías y Provincias), Años 2000 a 2005*.